

Beslut

efter kvalitetsgranskning av undervisning i
yrkesämnet djur vid Realgymnasiet Gävle i
Gävle kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av undervisning i yrkesämnena ellära och djur. Syftet är att undersöka och bedöma om eleverna på gymnasieskolans yrkesprogram ges förutsättningar att uppnå ett gott yrkeskunnande.

Den övergripande frågeställningen, med underliggande bedömningsområden, är:

I vilken utsträckning utformas undervisningen i yrkesämnet för att eleverna ska kunna utveckla ett gott yrkeskunnande?

- *Hur väl bidrar arbetsuppgifterna till utveckling av yrkeskunnande?*
- *Hur väl bidrar undervisningens genomförande till utveckling av yrkeskunnande?*

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen.

Kvalitetskriterierna är Skolinspektionens uttolkning av *författningar inom skolområdet, Skolverkets allmänna råd, forskningsöversikter* samt den erfarenhet som Skolinspektionen har fått genom sin samlade *tillsyns- och granskningsverksamhet*. I framtagande av kvalitetskriterier har Skolinspektionen i denna granskning också inhämtat synpunkter från branschrepresentanter. Avgränsningar har gjorts inom respektive bedömningsområde. Skolinspektionen gör i sin granskning därför inte anspråk på att vara allomfattande.

Granskningen genomförs i 26 slumpvis utvalda skolor. I urvalet ingår såväl enskilda som offentliga huvudmän. På 13 av dessa skolor granskas undervisningen i ämnet ellära på el- och energiprogrammet och på 13 skolor granskas undervisningen i ämnet djur på naturbruksprogrammet. Realgymnasiet Gävle, med Lärande i Sverige AB som huvudman, ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Realgymnasiet Gävle den 28 maj 2019. Besöket genomfördes av Olivia Öberg och Anette Hamerslag. Intervjuer med elever i årskurs 2, undervisande lärare, och rektor har genomförts, samt en lektionsobservation.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

I detta beslut ger Skolinspektionen sin bedömning av det granskade området. Därefter följer en motivering till de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat inom ramen för granskningen.

Skolinspektionens bedömning

Ämnet djur ska tillsammans med andra ämnen på programmet bidra till utbildningens mål och till elevernas utveckling av yrkeskunnande. Bedömningen av hur väl arbetsuppgifterna bidrar till utveckling av yrkeskunnande tar i denna granskning sin utgångspunkt både i yrkesspecifika kunskaper och mer generella kunskaper och färdigheter, s.k. nyckelkvalifikationer.¹ En bedömning görs även av hur undervisningens genomförande bidrar till yrkeskunnande.

Hur väl bidrar arbetsuppgifterna till utveckling av specifika yrkeskunskaper?

Skolinspektionen bedömer att arbetsuppgifterna delvis ger eleverna möjligheter att utveckla specifika yrkeskunskaper.

Skolinspektionens sammanfattande motivering till bedömningen är att arbetsuppgifterna är utformade så att eleverna ges möjligheter att utveckla förmåga att sköta och hantera djur, utrustning och anläggningar men att undervisningen inte är likvärdig vad gäller alla elevers möjligheter till praktisk träning. Elever inom vissa av skolans utbildningsprofiler² ges goda möjligheter att utveckla förmåga att sköta och hantera olika djurslag inom ämnet djur, medan elever som läser profil inom häst ges mindre möjligheter. Till exempel finns begränsningar i möjligheter att hantera och sköta olika djurslag inom naturbruket. Granskningen visar utöver detta att arbetsuppgifterna omfattar lagar och bestämmelser som rör djurhållning. Eleverna ges även möjligheter att utveckla ett yrkesspråk.

Eleverna ges olika möjligheter att praktiskt sköta och hantera djur beroende på utbildningsprofil

Granskningen visar att eleverna ges möjligheter att praktiskt hantera och sköta djur och anläggningar inom ämnet djur, och att arbetsuppgifterna ser olika ut beroende på utbildningsprofil. Av skolans uppgifter och rektorsintervjun framgår att Realgymnasiet Gävle har organiserat så att alla elever ges möjligheter till att arbeta praktiskt med att sköta och hantera djur under APL. Av flera obligatoriska kurser, till exempel kurserna djurhållning och djuren i naturbruket, är hälften av tiden förlagd på APL. Av lärar- och elevintervjuer framgår att det i djurvårds- och hundprofilen ingår att göra APL på platser med sällskapsdjur samt några veckors obligatorisk APL på bondgårdar, medan hästprofilen är organiserad så att eleverna gör sin APL uteslutande i häststall. Av elevintervjun framgår att eleverna inom djurvård och hund har vissa bestämda arbetsuppgifter från läraren som knyter an till kurserna under APL, medan eleverna inom häst framför allt arbetar utifrån det aktuella stallets rutiner.

Vidare visar granskningen att eleverna ges olika möjligheter till ytterligare mängdträning i att sköta och hantera djur och anläggningar i djurämnet beroende på utbildningsprofil. Av lärar- och elevintervjuer framgår att eleverna inom djurvårds- och hundprofilerna ges möjligheter att återkommande arbeta med djur i den skolförlagda undervisningen. Till exempel framgår att det i kurserna sällskapsdjur 1 & 2, ingår att sköta och hantera flera olika sällskapsdjur som skolan tillhandahåller. Av rundvandring på skolan framgår att de

¹ Skolverket (2011). *Bedömning i yrkesämnena - dilemman och möjligheter*. Stockholm: Fritzes.

² Inom inriktning djur på naturbruksprogrammet har Realgymnasiet Gävle organiserat egna utbildningsprofiler med kurser som inriktar sig mot djurvård, hund och häst.

sköter bland annat gnagare, fåglar, reptiler och fiskar med tillhörande anläggningar. Lärarintervjun visar att arbetsuppgifterna utformas för att ge eleverna träning i att följa rutiner till exempel utifrån en checklista, där eleverna bland annat utfodrar och tränar djuren, arbetar med berikningar, ser över och dokumenterar djurens välmående.³

Vad gäller eleverna som går profil inom häst, visar elev- och lärarintervjuerna att de inom den skolförlagda undervisningen i djuren i naturbruket och djurhållning framför allt ges möjligheter att utveckla en teoretisk grund kring hur de sköter och hanterar olika djur och anläggningar. Arbetsuppgifter av praktisk karaktär är i stället förlagda till enstaka dagar, eller kurser i andra ämnen där de arbetar med häst. Av lärar- och elevintervjuer, samt av inskickad dokumentation, framgår till exempel att praktiska moment i djuren i naturbruket, utöver eventuella möjligheter på APL, sker under studiebesök på en närliggande djurpark under två till fyra dagar⁴. Under dessa dagar ges eleverna möjlighet att prova på att arbeta med olika djurslag inom naturbruket, utöver häst. Lärarna förklarar att tanken är att eleverna ska få möjligheter att utföra vardagliga rutiner såsom utfodring, skötsel av anläggning och miljöberikning med ko, får, getter, grisar och höns. Enligt lärarna arbetar eleverna i grupper om 4-5 elever och roterar för att arbeta med alla djur. Det framkommer dock av elevintervjun att inte alla elever arbetar praktiskt med alla dessa djur. Några elever uppger exempelvis att de framför allt "hanterat getter, höns lite grand" genom att berika och träna agility med getter samt betingning med höns. De uppger att de är begränsade till att arbeta i grupp i stället för individuellt eftersom de inte känner till rutinerna på parken.

Vidare framgår av såväl rektors-, lärar- och elevintervjuerna att det inte ingår något annat tillfälle i hästprofilen där de arbetar praktiskt med andra djurslag i djurkurserna eller med direkt koppling till kursplanerna. Rektorn förklarar detta genom att hänvisa till en tolkning av ämnesplanen där även häst räknas som ett produktionsdjur. På frågan huruvida studiebesöken räcker för att eleverna ska få bredd i yrkeskunnandet utifrån olika djurmiljöer, hänvisar rektorn till att eleverna saknar intresse av att göra APL med andra djurslag än häst.

Eleverna använder främst enklare redskap, verktyg och utrustning

Av lärar- och elevintervjuerna framgår att eleverna inom djurvårds- och hundprofilerna använder främst enklare redskap och verktyg för att sköta och hantera djur, både i djurskötseln som sker i ämnet djur på skolan och under APL. Exempel som lyfts är att de använder olika mätredskap, moppar, hinkar, skyfflar och sopar. Vad gäller eleverna på hästprofilen har dessa framför allt möjlighet till detta under APL eller i kurser i andra ämnen än djur. Exempel som lyfts är att de använder hinkar, skottkärror, terränghjuling och klippmaskin. Det framgår av lärar- och elevintervjuer att de använder redskap och verktyg i liten utsträckning i den skolförlagda undervisningen i kurserna djurhållning och djuren i naturbruket. Något som lärarna särskilt lyfter är att eleverna inom häst saknar möjligheter att lära sig köra traktor. Vidare framgår varken av lärar- eller elevintervjuer exempel på att eleverna ges möjligheter att hantera adekvat och aktuell teknisk utrustning när de sköter och hanterar djur.

³ Av elevintervjun framgår att elever på djurvårdsprofilen arbetar löpande med detta under alla tre årskurser, medan de på hundprofilen gör detta framför allt i årskurs 1.

⁴ Enligt inskickad planering är eleverna på hästprofilen på studiebesök tre dagar, eleverna på djur- och hundprofilerna två, medan lärarna uppger i intervjun att det är fyra.

Etisk och säker hantering av djuren, samt lagar och bestämmelser, ingår i arbetsuppgifterna

Granskningen visar att arbetsuppgifterna till viss del omfattar att lära sig hantera och sköta djur på ett etiskt och säkert sätt utifrån djurens behov. I lärarintervjun framgår exempel på arbetsuppgifter som rör etiska frågor i olika kurser inom ämnet djur. De flesta exempel som ges i intervjun är teoretiska, till exempel att eleverna ska diskutera när de bör avliva ett djur eller inte. Utöver detta framkommer få exempel där arbetsuppgifterna kring etisk hantering knyts an till det praktiska arbetet. Av elevintervjun framgår även att eleverna upplever att de har "väldigt minimalt" med arbetsuppgifter där de får möjligheter att träna på etisk hantering av djuren. Vidare framkommer av lärar- och elevintervjuer, samt av inkommen dokumentation, att säkerhetsfrågor är integrerade i arbetsuppgifterna, till exempel vad gäller rutiner, adekvat skyddsutrustning, smittskydd och hur eleverna arbetar ergonomiskt. Det framgår även att lagar och bestämmelser integreras genom olika uppgifter, till exempel vad gäller djurhållning för olika djurslag.

Eleverna ges möjlighet att utveckla yrkesspråk

Av elev- och lärarintervjuerna framgår att arbetsuppgifterna utformas för att stödja begreppsutveckling liksom språkanvändningen inom ämnet. Till exempel ges eleverna möjligheter att lära sig vetenskapliga namn på djurarter, och lärarna är noga med att eleverna använder rätt begrepp. Det framgår även av lärarintervjun att eleverna tränar på språkanvändning, till exempel genom att skriva skötselråd och rutiner som andra elever ska följa eller genom att muntligt träna på att sälja respektive köpa ett djur genom att samtala kring hur de sköter djuren.

Hur väl bidrar arbetsuppgifterna till utveckling av generella kunskaper och färdigheter av betydelse för yrkeskunnande?

Skolinspektionen bedömer att arbetsuppgifterna delvis utformas så att eleverna får möjligheter att utveckla generella kunskaper och färdigheter av betydelse för yrkeskunnande.

Skolinspektionens samlade motivering till bedömningen är att arbetsuppgifterna i ämnet djur ger eleverna möjligheter att utveckla förmåga att planera, organisera och lösa problem. Utveckling av kommunikations- och samarbetsförmåga understöds av arbetsuppgifterna. Samtidigt ges eleverna olika möjligheter att utveckla självständighet och initiativkraft, beroende på utbildningsprofil. Dessa ovan nämnda förmågor betonas också i naturbruksprogrammets examensmål.⁵

Genom arbetsuppgifterna ges eleverna möjlighet att utveckla kommunikations- och samarbetsförmåga

Av lärarintervjun, samt av observerad lektion, framgår att eleverna tränar sin kommunikationsförmåga på olika sätt. Till exempel genom att eleverna går möjligheter att förklara vad de gör i det praktiska arbetet av djurskötseln. Ytterligare exempel, som nämnts tidigare, är också arbetsuppgiften där eleverna ges möjlighet att träna på att ge instruktioner om hur djuren ska skötas genom att inta roller som säljare och köpare av djur. Lärar- och elevintervjuerna visar vidare arbetsuppgifterna är utformade så att eleverna

⁵ Skolverket (2011). *Gymnasieskolan 2011*. Stockholm: Fritzes.

ges möjlighet att samarbeta genom att arbeta i grupper. Till exempel styr lärarna grupperna så att eleverna ska få träna på att samarbeta med olika personer.

Arbetsuppgifterna understödjer förmågan att planera, organisera och lösa problem

Av lärar- och elevintervjuerna framgår att eleverna ges möjligheter att planera och organisera sitt arbete. Det framgår särskilt i de arbetsuppgifter som eleverna inom profilerna djurvård och hund arbetar med när de sköter skolans olika djur. Till exempel tränar eleverna skötsel genom att följa rutiner och även genom att själva upprätta rutiner för vad som ska göras i den dagliga skötseln av djur. Av intervjuerna framgår även att det i arbetsuppgifterna för alla elever ingår att lösa problem av olika slag, framför allt kring problem som uppstår spontant som läraren ger eleverna i uppgift att lösa, såsom att de behöver få tag i en häst som ska förflyttas, eller fånga in en fågel som rymt.

Eleverna ges olika möjligheter att utveckla självständighet och initiativkraft beroende på utbildningsprofil

Granskningen visar att elevernas möjligheter att utveckla självständighet och initiativkraft beror på utbildningsprofil. Lärarna lyfter i intervjun att det är viktigt att eleverna bland annat utvecklar förmågan att arbeta individuellt och utveckla självständighet. Av lärar- och elevintervjun framgår att eleverna inom framför allt djurvård, men även hund, återkommande arbetar med att följa rutiner och ges möjlighet att arbeta allt mer självständigt. Eleverna uppger att de även har möjlighet, och förväntas, visa självständighet och initiativkraft under APL, och lärarna uppger att de håller kontakt med handledarna för att säkerställa att eleverna får ta ansvar. Vad gäller eleverna inom häst, framgår få exempel på hur dessa elever har möjligheter att utveckla självständighet. Av såväl dokumentation som lärar- och elevintervjuer framgår att eleverna inom häst har begränsade möjligheter att arbeta individuellt i djurkurserna i praktiska moment i undervisningen. Av varken lärar- eller elevintervjuer framgår exempel på hur, eller att, lärarna utformar arbetsuppgifter för att stödja elevernas utveckling av självständighet och initiativkraft, varken i den skolförlagda undervisningen eller i samband med APL.

Hur väl bidrar undervisningens genomförande till utvecklingen av yrkeskunnande?

Skolinspektionen bedömer att undervisningens genomförande i låg utsträckning bidrar till elevernas yrkeskunnande.

Skolinspektionens sammanfattande motivering till bedömningen är att undervisningen är strukturerad, men att teori och praktisk inte länkas samman. I undervisningen har lärarna vissa strategier för att ta hänsyn till varje elevs behov och förutsättningar, men det är inte tydligt att alla elever utmanas så långt som möjligt. Vidare görs eleverna till viss del delaktiga i undervisningen, genom att de har vissa möjligheter att påverka undervisningen. Eleverna ges däremot sällan stöd och utrymme för reflektion.

Undervisningen genomförs med aktivt lärarstöd

Granskningen visar att undervisningen är strukturerad och genomförs med aktivt lärarstöd. Det framgår av lärarintervjun och observerad lektion att läraren ser till att det finns en tydlig struktur på lektionerna så att eleverna vet vad de förväntas göra. Till exempel går lärarna igenom uppgifter muntligt och med hjälp av bilder, och förklarar syftet med uppgiften. Eleverna ger exempel på att lärarna fångar upp elevernas frågor och kan förklara så att alla elever kan förstå.

Teori och praktik länkas inte samman

Granskningen visar att eleverna ges begränsade möjligheter att fördjupa sitt kunnande genom att praktik och teori länkas samman. Av lärar- och elevintervjun, samt av dokumentationen skickat in, framgår att en stor del av undervisningen innefattar teoretiska och praktiska arbetsuppgifter som inte knyts ihop. I till exempel kursen djuren i naturbruket är undervisningen uppdelad i teoretiska uppgifter, praktiska arbetsdagar och APL som i låg utsträckning knyts an till varandra. Liknande uppdelning sker i kursen djurhållning. Inom kurserna sällskapsdjur 1 & 2, består undervisningen av både teoretiska och praktiska uppgifter i den skolförlagda undervisningen, men av lärarintervjun framgår att när eleverna arbetar praktisk i djurrummet sker detta arbete utan tydlig anknytning till den teoretiska undervisningen. I lärarintervjun ges exempel på enstaka uppgifter där teori och praktik knyts ihop i till exempel beteendestudier under APL. Utöver detta uppger eleverna att de skulle vilja ha fler praktiska inslag i undervisningen i djurämnena, och att de upplever kursen djuren i naturbruket som för teoretisk.

I undervisningen ges eleverna visst stöd men begränsat med utmaningar

Granskningen visar att det finns möjlighet till visst stöd i undervisningen på skolan, men att eleverna inte ges tillräckliga möjligheter till stimulans och utmaning i ämnet djur. Det framgår av rektorsintervjun att det finns rutiner på skolan för att fånga upp elever i behov av särskilt stöd. Av både rektors- och lärarintervjun framgår vidare att det finns möjligheter för elever som arbetar i djurrummet att få direkt återkoppling, och därmed både stöd och utmaning i det praktiska arbetet. Lärarna uppger även att elever som arbetar långsammare kan få arbeta fler gånger med ett och samma djurslag. Det framgår få konkreta exempel på hur eleverna får stöd i kurser och moment som inte är kopplade till djurrummet. Vad gäller elevernas möjligheter till vidare utmaning, framgår få exempel av lärarintervjun. Lärarna ger exempel på att eleverna kan välja svårare eller lättare källor att ha med i en inlämningsuppgift. Utöver detta ger lärarna framför allt exempel på vilka kunskaper lärarna förväntar sig att eleverna uppvisar på högre nivå, men inte hur de stöttar eleverna att nå dit. Samtidigt framgår av elevintervjun inga exempel på hur elever som snabbt blir klara eller behöver utmanas vidare får möjlighet till fördjupning i ämnet, i stället får dessa elever gå över till att arbeta klart i ett annat ämne eller göra det som planeras för nästa lektion. Några elever uppger även att de överlag tycker att uppgifterna i djurkurserna är för enkla.

Eleverna har vissa möjligheter till delaktighet

Granskningen visar att eleverna ges visst stöd och utrymme för reflektion. Av lärarintervjun framgår att eleverna inom djurvård och hund ges vissa möjligheter att reflektera över undervisningen och det egna lärandet. Ett exempel är att lärare kan ställa frågor till eleverna kring det praktiska arbetet, såsom vad de gör och varför. Det framgår dock, av lärarintervjun och skolans inskickade dokumentation, få konkreta exempel på hur eleverna mer systematiskt får uppgifter där de ges möjligheter att reflektera över vad de gör och tänker. Intervjuade elever bekräftar att de har få möjligheter att reflektera, och känner inte igen att de någon gång reflekterat kring sitt eget lärande. Vidare framgår av rektors- och elevintervjun att de ibland har möjlighet att utvärdera undervisningen, framför allt i slutet av kurser. Eleverna uppger att de inte ges möjlighet till detta under kursens gång.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden.

- **Arbetsuppgifterna behöver utformas så att eleverna ges större möjligheter att utveckla förmåga att sköta och hantera flera djurslag.**

Granskningen visar att möjligheterna för eleverna att praktiskt få sköta och hantera olika djurslag inom naturbruket är begränsade. Utredningen visar att de djur som skolan tillhandahåller riktar sig mot eleverna som läser kurser inom djurvårds- och hundprofilen. Dessa elever ges till viss del möjlighet att arbeta praktiskt med djur inom naturbruket under några veckor på APL. För de elever som läser profil mot häst erbjuds möjligheter att praktiska sköta och hantera häst, men begränsade möjligheter till arbete med andra djurslag inom naturbruket. Detta görs under enstaka studiedagar, under vilka eleverna arbetar i stora grupper och ges för lite tid för att hinna lära sig skötselrutinerna.

Utbildningen på naturbruksprogrammet ska enligt programmets examensmål ta sin utgångspunkt i praktiskt arbete.⁶ I ämnets syfte står att det är genom praktiska övningar som eleverna ska utveckla förmåga att sköta och hantera djur, samt att eleverna genom stallturer och fältstudier i olika djurmiljöer ska ges möjlighet att följa djurs utveckling, hälsa och välbefinnande. Vidare betonar kursplanerna för både djurhållning och djuren i naturbruket de delar av ämnets syfte som handlar specifikt om att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmåga att sköta och hantera djur, utrustning och anläggningar samt teknisk utrustning.

Givet ämnes- och kursplaners fokus på utveckling av praktiska förmågor vad gäller att sköta och hantera djur i olika djurmiljöer anser Skolinspektionen att det är inom detta område huvudman och rektor behöver bedriva ett utvecklingsarbete. För att höja kvaliteten i undervisningen utifrån identifierat utvecklingsområde är det av vikt att eleverna ges möjligheter att mer regelbundet sköta och hantera olika djur, samt den utrustning och de anläggningar som hör till de olika djurslagen. Detta för att eleverna ska få både den bredd, och det djup, avseende skötsel och hantering som ämnet syftar till.

- **Rektorn behöver se till att undervisningen utformas så att teori och praktik länkas samman.**

Granskningen visar att en stor del av undervisningen i ämnet djur innefattar teoretiska och praktiska arbetsuppgifter som inte knyts ihop. Det framgår få exempel på uppgifter där teori och praktik länkas samman i uppgifter, de exempel som ges handlar om enstaka beteendestudier i vissa kurser. Undervisningen i flera av kurserna inom ämnet djur är uppdelad i teoretiska uppgifter, praktiska arbetsdagar i skolan eller i stall och APL som i låg utsträckning knyts an till varandra.

Genom att hålla teori och praktik åtskilda finns risk att eleverna hindras i att utveckla såväl praktiska färdigheter och förmågor, som djupare förståelse. För att eleverna ska få möjligheter till ett fördjupat lärande som kopplar samman praktik och teori behöver även ytterligare stöd och utrymme för reflektion ges. Uppgifter kan till exempel utformas så att

⁶ Skolverket (2011). *Gymnasieskola 2011*. Stockholm: Fritzes.

eleverna får reflektera, både muntligt och skriftligt, över praktiska erfarenheter i mer teoretiska arbetsuppgifter, likväl som utifrån det teoretiska i mer praktiska uppgifter. Ett sätt kan vara att på ett tydligare sätt knyta an elevernas erfarenheter från APL till den teoretiska, skolförlagda, undervisningen. Att se till att det finns både stöd och utrymme för eleverna att reflektera kan även bidra både till ett fördjupat lärande och vara ett sätt för lärarna att få syn på elevernas behov och förståelse av ämnet. Att låta eleverna regelbundet formulera vad de lärt sig och vilka frågor de har kan till exempel vara ett sätt.⁷

- **Rektorn behöver se till att undervisningen utformas så att alla elever utmanas för att nå så långt som möjligt.**

Skolinspektionens granskning visar att undervisningen utformas så att eleverna ges visst stöd utifrån sina behov. Samtidigt visar granskningen att eleverna som behöver vidare utmaning inte ges tillräcklig stöttning för att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. I lärarintervjun ger lärarna få exempel på hur elever som behöver extra utmaning stöttas. Eleverna förklarar vidare att de upplever att många uppgifter inom ämnet djur är för enkla, och att de som arbetar snabbt inte har möjlighet att fördjupa sina kunskaper.

Enligt skollagen ska alla elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande för att utifrån sina egna förutsättningar kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.⁸ För att möta de elever som behöver utmanas kan lärarna i högre utsträckning behöva utforma utmanande arbetsuppgifter som en del av undervisningen. Vikten av en kognitivt utmanande undervisning och möjligheter till fördjupning likväl som till återkoppling kring arbetsuppgifter och kunskapsutveckling är något som till exempel lyfts som viktigt i undervisningen av högpresterande elever.⁹

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 10 januari 2020 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 23069. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400–2018:7901) i de handlingar som sänds in.

⁷ Skolverket (2016) Språk- läs- och skrivutveckling (Läsllyftet) - gymnasieskola, Modul: Språk i yrkesämnen, Språk- och kunskapsutvecklande bedömning av yrkeskunnande, s. 10. Hämtad 2019-04-23, från https://larportalen.skolverket.se/#/modul/5-las-skriv/Gymnasieskola/025_sprak-i-yrkesamnen/del_06/

⁸ Skollagen (2010:800) 3 kap. 3§.

⁹ Skolinspektionen (2018). Utmanande undervisning för högpresterande elever.

I ärendets slutliga handläggning har utredare Anette Hamerslag deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

X Anna Möller

X Olivia Öberg

Beslutsfattare

Signerat av: Anna Möller

Föredragande

Signerat av: Olivia Öberg

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/undervisning-i-yrkesamnena-ellara-och-djur/>

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Realgymnasiet Gävle är en fristående gymnasieskola med Lärande i Sverige AB som huvudman. På skolan går 421 elever, varav 113 elever går Naturbruksprogrammet med inriktning djur. 104 av dessa elever är flickor, 9 pojkar. 35 elever tog studenten 2019 varav 12 hade grundläggande behörighet.

Huvudmannen för skolan har ett koncept där Realgymnasierna erbjuder olika utbildningsprofiler i djurinriktningen, vilket styr vilka kurser (utöver de som är obligatoriska) som ingår i elevernas utbildning. På gymnasiet i Gävle erbjuds profil inom djurvård, hund och häst. De kurser som skolan erbjuder inom ämnet djur är djurhållning, sällskapsdjur 1 & 2, djur i zoohandel, djuren i naturbruket och djur - specialisering vilda djur.

Rektorn leder arbetet på skolan tillsammans med en biträdande rektor.

Bilaga 2: Författningsstöd för tematisk kvalitetsgranskning av Undervisning i yrkesämnena ellära och djur

Ett antal bestämmelser i skollagens kapitel 3 får ny lydelse fr.o.m. 2019-07-01 och det framgår av kursivering efter paragrafen vilka bestämmelser detta gäller.

Skollag (2010:800)

3 kapitlet

Information om barnets och elevens utveckling

3 § Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav eller kravnivåer som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Ovanstående upphör att gälla 2019-07-01 då paragrafen får ny beteckning, 3 kap. 2 §. Lydelsen är i stort densamma men i första meningen förtydligas att "Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans..."

Stöd i form av extra anpassningar

5 a § Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, och inte annat följer av 8 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt.

Ovanstående upphör att gälla 2019-07-01 då paragrafen får ny beteckning, 3 kap. 5 §. Lydelsen blir i stort sett densamma med ett tillägg i första meningen; "Om det inom

ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd...". Paragrafen får även ett nytt fjärde stycke med lydelsen; "Detta gäller elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet."

15 kapitlet

Utbildningens syfte

3 § Utbildningen i gymnasieskolan ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och en bas för rekrytering till högskolesektorn.

Gymnasieförordning (2010:2039)

1 kapitlet

Lokala programråd

8 § För yrkesprogrammen i gymnasieskolan ska det finnas ett eller flera lokala programråd för samverkan mellan skola och arbetsliv.

Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (Lgy 11)

Lgy 11, 1 Skolans värdegrund och uppgifter

En likvärdig utbildning

I detta avsnitt står bland annat att:

"Skolan ska aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina intressen utan fördomar om vad som är kvinnligt och manligt."

Gymnasieskolans uppdrag

I detta avsnitt står bland annat att:

"Genom studierna ska eleverna stärka grunden för det livslånga lärandet. Förändringar i arbetslivet, digitaliseringen och den tekniska utvecklingen, internationaliseringen samt miljöfrågornas komplexitet ställer nya krav på människors kunskaper och sätt att arbeta. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja att pröva och omsätta idéer i

handling och att lösa problem. Alla elever ska få utveckla sin förmåga att ta initiativ och ansvar och att arbeta både självständigt och tillsammans med andra. Skolan ska bidra till att alla elever utvecklar kunskaper och förhållningssätt som främjar *entreprenörskap, företagande och innovationstänkande* vilka ökar elevernas möjligheter till framtida sysselsättning, genom företagande eller anställning.”

Kunskaper och lärande

I detta avsnitt står bland annat att:

”Elevernas kunskapsutveckling är beroende av om de får möjlighet att se samband. Skolan ska ge eleverna möjligheter att få överblick och sammanhang. Eleverna ska få möjlighet att reflektera över sina erfarenheter och tillämpa sina kunskaper.”

Varje skolas utveckling

I detta avsnitt står bland annat att:

”(...) Skolan ska eftersträva ett bra samarbete med arbetslivet, vilket är viktigt för all utbildning inom gymnasieskolan men av avgörande betydelse för yrkesutbildningens kvalitet.”

”(...)Skolans verksamhet måste utvecklas så att den svarar mot de nationella målen. Detta kräver att verksamheten ständigt prövas och att resultaten följs upp och utvärderas samt att olika metoder prövas, utvecklas och utvärderas.”

Lgy 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Kunskaper

*Under rubriken **Mål** anges bland annat att;*

”Det är skolans ansvar att varje elev

- på ett nationellt yrkesprogram inom gymnasieskolan ges möjlighet att uppnå kraven för en yrkesexamen som innebär att eleven har uppnått en av branschen godtagbar nivå av yrkeskunnande för att vara väl förberedd för yrkeslivet,”

”Det är även skolans ansvar att varje elev som har slutfört ett nationellt program (...)

- tillägnar sig goda kunskaper i de kurser som ingår i elevens studieväg och kan använda dessa kunskaper för vidare studier och i samhällsliv, arbetsliv och vardagsliv,
- kan använda sina kunskaper som redskap för att
 - formulera, analysera och pröva antaganden och lösa problem,
 - reflektera över sina erfarenheter och sitt eget sätt att lära,
 - kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden, och
 - lösa praktiska problem och arbetsuppgifter,
- kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga,
- har kunskaper om samhälls- och arbetsliv"

Under rubriken **Riktlinjer** anges bland annat att:

"Alla som arbetar i skolan ska

- ge stöd och stimulans till alla elever så att de utvecklas så långt som möjligt,
- uppmärksamma och stödja elever som är i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd,"

"Läraren ska

- i undervisningen skapa en sådan balans mellan teoretiska och praktiska kunskaper som främjar elevernas lärande,
- se till att undervisningen till innehåll och uppläggning präglas av ett jämställdhetsperspektiv,
- stimulera, handleda och stödja eleven och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever i svårigheter,
- samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen
- i undervisningen utnyttja de kunskaper och erfarenheter av arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång,
- i undervisningen beakta resultat av utvecklingen inom ämnesområdet och för undervisningen relevant pedagogisk och annan forskning, och
- organisera och genomföra arbetet så att eleven
 - utvecklas efter sina egna förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga

- får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling,
- får möjligheter att arbeta ämnesövergripande.”

Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

*Under rubriken **Riktlinjer** anges bland annat att:*

”Läraren ska

- tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen.

Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv

*Under rubriken **Mål** anges bland annat att:*

”Skolans mål är att varje elev

- är medveten om att alla yrkesområden förändras i takt med teknisk utveckling, förändringar i samhälls- och yrkesliv samt ökad internationell samverkan och därmed förstår behovet av personlig utveckling i yrket.”

Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar

I detta avsnitt formuleras att rektorn inom givna ramar har ett särskilt ansvar bland annat för att:

- samverkan mellan lärare i olika kurser kommer till stånd så att eleverna får ett sammanhang i sina studier,
- skolans arbete med kunskapsområden, där flera ämnen ska bidra och samordnas så att de utgör en helhet för eleven,

Ämnet Djur

Förordning (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program,

1 § För gymnasieskolans nationella program ska de examensmål gälla som framgår av bilagan till denna förordning. Dessa mål gäller utöver de

gemensamma kunskapsmål för gymnasieskolans nationella program som anges i förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan.

*I bilagan till ovan nämnda förordning återfinns bl.a. examensmål för **Naturbruksprogrammet (NB)**.*

I examensmålen för programmet anges bland annat att:

”För att utveckla naturbrukets olika verksamheter krävs innovativt tänkande, entreprenörskap och företagsamhet. Utbildningen ska därför ge eleverna möjlighet att utveckla dessa förmågor.”

”Stora delar av yrkesområdet regleras i lagar och andra författningar. Utbildningen ska därför ge eleverna kunskaper om dessa bestämmelser.”

”Med utgångspunkt i praktiskt arbete inom naturbruk ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att ta initiativ och lösa problem på ett ansvarsfullt sätt. Eleverna ska kunna planera och genomföra arbetsuppgifter samt bedöma arbetsresultat utifrån kvalitet, effektivitet och miljötänkande. Utbildningen ska också bidra till att utveckla elevernas förmåga att använda digital teknik som förekommer inom för utbildningen relevanta yrkesområden. Under utbildningen ska eleverna utveckla praktiska färdigheter som kopplas till förståelse och reflektion. Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att ta ställning i etiska frågor och kunna omsätta sina ställningstaganden i praktisk handling.”

”Naturbrukets olika yrkesområden ställer krav på kommunikation och samverkan med andra i olika sammanhang. Därför ska utbildningen bidra till elevernas kommunikations- och samarbetsförmåga. Genom att arbeta med språket i alla ämnen utvecklar eleverna sin förmåga att argumentera och uttrycka ståndpunkter samt att söka, sörja och bearbeta information.”

Ämnet Ellära

Förordning (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program,

1 § För gymnasieskolans nationella program ska de examensmål gälla som framgår av bilagan till denna förordning. Dessa mål gäller utöver de gemensamma kunskapsmål för gymnasieskolans nationella program som anges i förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan.

*I bilagan till ovan nämnda förordning återfinns bl.a. examensmål för **El- och energiprogrammet (EE)**.*

I examensmålen för programmet anges bland annat att:

”Säkerhetsfrågor är av yttersta vikt för arbete inom de olika yrkesområdena. Utbildningen ska därför leda till att eleverna blir väl förtrogna med nationella och internationella överenskommelser om teknologi, informationssäkerhet, standarder, arbetssäkerhet och arbetsmiljö.”

”Utbildningen ska träna eleverna i att göra medvetna val, exempelvis att kunna använda rätt material och verktyg samt att kunna planera och utvärdera en arbetsprocess. Utbildningen ska vidare leda till att eleverna förstår vikten av att kunna dokumentera och gå systematiskt till väga för att lösa problem. Allt el-, energi-, automations- och datortekniskt kunnande bygger på naturvetenskapliga principer. Att kunna utföra korrekta beräkningar är en förutsättning för yrkesutövningen. Utbildningen ska därför utveckla elevernas matematiska kunskaper.”

”Utbildningen ska ge kunskaper om hur eleverna kan bidra till yrkets, företagets och samhällets utveckling såväl nationellt som lokalt.”

”I yrkeslivet kommer eleverna att möta olika människor och ansvara för att ett professionellt arbete utförs, ofta i samarbete med andra yrkesgrupper. Utbildningen ska därför utveckla elevernas förmåga att samarbeta med andra, bemöta kunder, ge service och att skickligt utföra arbete både på företag och i människors hem.”